

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Amos, Abdiam, Et Ionam Prophetas, Commentarij Francisci Lamberti Auenionensis

Lambert, François

Argentorati, 1525

VD16 B 3868

Capvt Secvndvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35983

Capitis summarium. Primo, aduersum Moab Dei uerbum annunciat. Secundo, aduersum Iuda, hoc est, regnum duarum tribuum. Terio, aduersum Israel, hoc est, regnū decem tribuum, in quo multa in signia passim reperies.

PARS PRIMA.

HAec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab, & super quatuor, non conuertam eum, eo quod incenderit ossa regis Idumæ, usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, & deuorabit ædes Carioth. Et morietur in sonitu Moab, in clangore tubæ, & disperdam iudicem de medio eius, & omnes Principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.

Moab filius Loth, quem sibi peperit filia eius maior, Moabitarum pater fuit Genes 19. *Hi cuiusdam regis Idumæ ossa, usque in cineres incenderunt. Nescitur autem, quis fuerit hic rex. Nonnulli putant eum esse, qui cum regibus Iuda & Israel, fuit in prælio aduersum Moabitas. 4. regum. 3. Adserunt enim quod Mesa rex Moabitarum, contra quem tum præliati sunt, & irrumperere uoluit in regem Edom, & non potuit, alio tempore prælians aduersum Idumæos, uicit eos, & præ*

C 4 indignatione

FRANC. LAMB. IN AMOS

indignatione ipsius regis Edom tum defuncti, ossa exhumavit, atque combussit. Rabbi Salomon, & alij, aliud quiddam sentiunt. Verum pro eiusmodi sic digladiari, inutile est. Sufficit quippe nobis, id certum esse, quod unius Idumeorum regis ossa, quicumque ille fuerit, a Moabuis, in cineres usque combusta fuerit.

Proinde, a suis tribus & quatuor, id est, multis & eisdem enormissimis sceleribus, neutiquam fuerit conuersi, sed in eis, Deo aequis iudicante, dimissi & indurati, donec igne & gladio, ac belli grauis impetu, eueri fuerit. Maxime autem incensa & euerfa fuit eorum praecleara urbs, nomine Carioth, & simul omnes iudices, & sapientes, ac Principes eorum disperdendos & occidendos praedixit.

Obserua, quam odiat Deus crudelitatem, et uindictam in mortuos, qui ab hominum iudicio prorsus ablati sunt, et ad solum Deum illorum iudicium spectat. Per id reprobat Antichristorum perfidia, & horrenda crudelitas, qui Prophetarum Dei, etiam dudum sepulcorum ossa extumulant, & ignibus absumunt. Idem faciunt regni sui tyranni, id est, falsi Episcopi, qui damnant et iudicant, ut uolunt, de his, quos dum uiuerent, sua mendaci & execrabili excommunicatione diuexarunt. Hi sunt, qui surdis, id est, his qui non audiunt, contra Dei iussione maledicunt. Non maledices, inquit, surdo. Facit quoque hic locus contra abominabiles indulgentias regni filij perditionis, quibus se adserunt aliquid posse in defunctos, qui solo Dei iudicio reseruantur.

Audiat, audiat, fornicaria illa et purpurata Babylon,

CUM

COMMENTAR. CAPVT II. 31

cum bestia illa coccinea, cui insidet. Si tam durum iudici-
factum est contra Moabitas, ob incensa defuncti ossa,
quid fiet aduersum eos, qui etiam Dei leges, ac omnes Pro-
phetas & amatores eius, calcant, suffocant, persequun-
tur, imò etiam ipsum Dominum **I E S V M** Christum,
quem sibi ipsi rursus crucifigunt? Propterea non con-
uertuntur à Domino, sed indurati dimittuntur. Veniet au-
tem seu summus eius indignationis ignis, & deuorabit eos,
& suam **Carioth**, id est, **Babylonem**. Morientur quoque
in sonitu & clangore tubæ, eloquiorum Dei, & disper-
dentur Principes & sapientes eorum, quòd omnis eorum
altiludo & sapientia à Satana sit. Scriptum est autem:
Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam pruden-
tium reprobabo. **Esa. 29.** & **i. Corinth. 1.**

P A R S S E C V N D A.

Næc dicit Dominus: Super tribus sceleribus
Iuda, et super quatuor, non conuertam eum,
eo quòd abiecerit legem Domini, & manda-
ta eius non custodierit. Deceperunt enim
eos mendacia sua, post quæ abierant pa-
tres eorum. Et mitram ignem
in Iudam, & deuorabit
ædes **Nieru-**
salem.

C 9 Iudas

FRANC. LAMB. IN AMOS

Iudas, de legis dei transgressionē, præ cunctis reprehēditur, eo quòd uerbum, etiam præ cæteris, plenius adceperit. Siquidem ingratitude, scelerum grauitatem auget. Mendacijs autem proprijs seducti fuerunt, ita ut Dei ueritatem spernerent, à qua nihil tam abducit, sicut ipsa mendacia nostra, id est, quæcunq; sine Dei uerbo cogitamus et facimus: nimirum impossibile est, ut quisquam Dei uerbo, simul & ipsis mendacijs, hæreat.

Adhærentes ergo mēdacio, abiecerunt legem Domini, & mandata eius non custodierunt. Propterea à suis criminibus non fuerunt conuersi, sed in eis dimissi, ut satiarentur mendacio, qui ueritatem noluerunt. Elegerunt maledictionem, & uenit eis: et noluerunt benedictionem, idcirco ab illis longè facta est. Et uastatus est Iudas, & Hierosolyma igne Deus consumpsit, per Nabuchodonosor. 4. Reg. ultimo. 2. Paral. ultimo, & Hieremiæ etiam ultimo.

Hic locus maxime facit, aduersum diuinæ ueritatis contemptores, eos præsertim, qui ipsam ueritatem abijciunt, et nihilominus interim pro Dei populo haberi uolunt. Dicunt se Iudeos, id est, electam Dei gentem esse, cum in ueritate nihil minus sint, quinpotius sunt ipsissima Satana synagoga. Sed quod est eorum iudicium à Domino? Dimittuntur in suorum criminum profundo, duri, cæci, miseri, Domino execrabiles, non habentes sortem inter sanctos, & ignis diuinæ indignationis, illos oportuno & præfinito tempore deuorabit.

PARS TERTIA.

Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel, & super quatuor, non cõuertam eum, pro eo quòd uendiderit pro argento iustum, & pauperem pro calciamentis.

A suis criminibus tribus & quatuor, id est, plurimis & grauisimis, non fuit cõuersus Israël, sed in eis dimissus. Incepit enim à primo corũ rege **Ni**eroboam filio **Nabath**, cuius abominationes, nempe, uitulorum, & aliorum Idolorum cultum seruauit, donec euersus est, in **A**ssyriosq; translatus. 4. reg. .17. Porro huius indurationis causas aliquot recenset. Primam, eo quòd uendiderit iustum pro pecunia. Putant nonnulli, iustum hic pro **C**hristo accipi, q; sit iustus noster, sed neutiquam hoc putarim, imò neq; sic intelligi potest, quòd sit hæc prophetia aduersum regnum decem tribuum, à quo non fuit **C**hristus uenditus. Nam in regno duarum tribuum fuit ipsa uenditio. Deniq; propter hanc uenditionem, & alia quæ sequuntur, prænunciata fuit uastatio eiusdem regni, ergo illã præcessit, causa eius, scilicet ipsa uenditio. Ergo de uenditione **C**HRISTI minime capitur.

Ut palam fiat hic locus, obserua, quòd uenditio sæpius pro circumuentione capitur. Vnde & apud uulgum aliquãdo dicitur: iste uendidit eum, id est, seduxit. Ergo qui circumuenit ac seducit, quasi eum quem seducit, uendit. Eiusmodi complures fuerunt in Israël, falsi Prophetæ, & repro=
bi Princi =

bi principes, populum mira calliditate circumuenientes, ac seducētes. Ex his unus erat **H**iero-boam filius **N**abath, qui peccare fecit **I**srael. 3. Reg. 12. & uniuersi **R**eges ac **P**rincipes, qui eius impietatem imitati sunt. Ex his quoq; fuere uniuersi sacerdotes & propheta **B**aal, excelsorum, utulorum aureorum, & reliquorum idolorum.

Et hi omnes uendebant in **I**srael iustum et pauperem, hoc est, simplicem domini populum, quem iustum pura in deum fide, esse oportuit, & nolentes ad quiete, adstringebant ac trucidabant, ut est uidere in 3. & 4. Regum, atq; Prophetis, faciebant autem hæc, pro argento & calciamento, hoc est, pro re uilissima, si cum his quos conueniebant, conferatur.

Hiero-boam enim factus rex **I**srael, excogitauit consilium pessimum, ut liquet 3. Reg. 12. dicens in corde suo. Si populus ierit **H**ierosolymam, ad adorandum in templum domini, deseret me, et reuertetur ad domum **D**auid regnum meum, & occidet me, aut miser ero, deiectus à gloria regni, in qua nunc sum. Proinde aureos utulos instituit, & posuit unum in **B**ethel alterum in **D**an. Constituit quoq; prophetas et sacerdotes, qui docerent populum hoc **H**iero-boam figmentum, esse à domino institutum. **Q**ui uidentes, hoc illis fore medium, quo sibi multam huius mundi substantiam congregarent, persuaserunt populo, **D**eum ita uelle coli, in dictis locis coram utulis aureis, sicut **H**ierosolymis, coram archa foederis. **E**t ecce pro regni propterea reuēte gloria, ac pro diuitijs, et cæteris caducis rebus

rebus seculi huius, preciosissimas animas circunueniebant
 & uenundabant, ut facerent malum & abominationem
 coram Domino. Etenim quod in textu ponitur, pro calci-
 amentis, pro re modici ualoris ponitur. **V**ilia enim sunt
 omnia terrena, respectu animarum: itidem: **M**ulti eorum
 tam floccipensiebant animas & uerum Dei cultum, ut eti-
 am pro minimis quibuscunque, populum à Deo auerie-
 rent. **N**isi sunt, de quibus **Ezech. 13.** **V**iolabant me ad po-
 pulum meum, propter pugillum hordei & fragmentum
 panis, ut interficerent animas, que non moriuntur, & ui-
 uificarent animas, que non uiuunt, mentientes populo
 meo, credenti mendacijs. **V**ltimo loco, anima carnales si-
 gnificat, eo quod animales sint: significat itidem corpus,
 eo quod sit animale. **P**riore autem loco significat spiritua-
 les ac spiritum hominis.

Eiusmodi fuit, heu, seculis multis totum filij perditu-
 rum, in quo absq; numero misellos sacrifices reperies,
 qui mallent obolos al quot, aut calciamenta, aut pugillum
 hordei, aut tortam panis, aut prandium unum, aut alia id
 genus, quam seruire animas mille, qui pro minimo ha-
 bent, gregem Domini perdere, modo aut saltem tantillu
 quiddam lucris adcedit, quo in suis scortationib; & im-
 munditijs uictitent. **N**isi sunt impij homines, qui in hunc
 usq; diem uendunt iustum pro argento, & pauperem pro
 calciamentis.

Sana est prescripta huius loci enarratio, uerum aliam
 subiiciemus, que forsan simul cum prima est hoc loco, à
 spiritu

FRANC. LAMB. IN AMOS

Spiritu sancto intenta, nempe, de iniustitia in iudicijs, sic
Vendiderunt iustum, habentem causam iustam, in iudicio.
coram eis, iustitiam pro argento contra fas peruertendo.
Et pauperem, id est, causam pauperis, uendiderunt pro
calciamentis, pro minimo quocunq; lucro causam eorum
subuertentes. Vtraq; expositio bona, ego tamen malo pri
mam, quod secunda comprehendatur in sequentibus.

Qui conterunt super puluerem terrae capita
pauperum, & uiam humilium declinant.

Priore huius uersus parte crudelitas in pauperes &
iustos significatur. Quasi enim eorum capita super terrae
puluerem conterunt, dum eos calcant, spernunt, adfligunt.
Posteriore uero parte, illorum superbia fit manifesta. De
clinabant uiam, actus, opera, & conuictum humilium, id
est, pauperum, & simplicium in populo. Quod. Nihil ope
rari uolebant ut alij in populo, & dedignabantur, cum
humilibus conuersari, quasi illis sublimius quiddam essent.
En quod abominetur Dominus, superborum oculum, & id
quod humilibus commisceri nolunt. Nimirum haec tam
odit, ut haec una sit e causis, propter quas Israel, d. misus
fuit a Domino in sceleribus suis. Viderit ergo fidelis quis
que, ne ob conditionem humilium, Christum in eis spernat,
ut abunde docet S. Iacobus, suae canonicae cap. 2. scriptum
quoq; est Leui. 19. Non consideres personam pauperis,
neq; honores uultum potentis. Alioqui expauescat ne &
ipse, cum Israelis carnalibus, in suis criminibus deseratur,
& in suum interitum induretur.

Et filii

Et filius, et pater ierunt ad puellam, ut uio-
larent nomen sanctum meum.

De eadem puella intelligitur. Vnde & septuaginta
posuerunt: Ad eandem puellam, quod est abominabile, et
à Domino interdictum. Leui. 18. Id autem facientes, pollu-
ebant nomen Domini. Nam quemadmodum in ueris fide-
libus, est Domino gloria, & proinde illi à reliquis bene-
dicitur, ita ob legis suæ contēptores nomen eius ab exteris
blasphematur. Hæc est tertia causa indurationis Israelis,
& quod à Domino conuersus non fuit. Eiusmodi ergo li-
bidines cause sunt excecationis. Libidinem haudquaquã
putes, sanctum coniugium esse, sed quæ diuinis eloquijs
aduersatur, ut sunt, adulterium, incestus, scortatio, rap-
tus, & id genus alia. De lege interdicta, et cum tale quip-
pam ab his qui pro fidelibus haberi uolunt, committitur,
per eos nomen domini blasphematur, quod sancta con-
uersatione honorare debuerant.

Et super uestimentis pigneratis ad cubue-
runt iuxta omne altare, & uinum damna-
torum bibebant, in domo Dei sui.

In phanis idolorum, quid ab impijs fieret, nemo qui
hystorias legit ignorat. Vacabant enim illic luxurijs, co-
mesationibus, ebrietatibus, & omnigenæ immunditiæ,
ut uere pudeat earum plenius comminisci. Illic scelerosi
ex Israel celebrabant conuiuia, Deo abiecto, idola colen-
tes, & sedentes ad ebrietatem, addentesq; scelus sceleri,
adferebāt secum uestimenta, hoc est, substantiam, quam ab
his

FRANC. LAMB. IN AMOS

quos oppreſſerant, quaſi pignora adceperant, et illis contra p̄bas utebantur. Nimirum, non licet uti, pignoribus, ſed ut diſpereant, ſunt diligenter ſeruanda. Vinum quoq; non proprium, ſed eorum quos iniuſte donauerant, bibe-
bant. Sic agunt in hunc uſq; diem, fidelium oppreſſores, maxime qui ad Antichriſti factionem ſpectant, è pauperum & eorum quos iniuſte obprimunt, ſubſtantia, omni idololatria, ac carnis delitijs adfluenteſ, Ideo ob id ſicut Iſraélite, non conuertuntur à ſuis enormiſſimis ac ne-
phandiſſimis ſcleribus, in quibus deo æquiſſime iudicæ, multis ſeculis relictis ſuere.

Ego autem exterminauit Amorreum à facie eorum, cuius altitudo, cedrorum altitudo fuit, & fortis ipſe quaſi quercus. Et contriui fructum eius de ſuper, & radices eius ſubter. Ego ſum qui aſcendere uos feci de terra Aegypti, & eduxi uos in deſertum quadraginta añis. Et ſuſcitauit de filijs ueſtris in Prophetas, & de iuuenibus ueſtris Nazareos. Nūquid non ita eſt, filij Iſrael, dicit dominus. Et propinabitis Nazareis uinum, & prophetis mandabitis, dicentes, ut propheteretis.

De Amorreis dicitur Nu. 13. quod filij Iſrael illis comparati quaſi locuſtae uidebantur. Igitur hic enumerat illi quot beneficia quæ illis contulit, ut agnoſcentes ſuam in-
gratitudinem, ad cor redirent. Primum quod Amorreos
illorum

COMMENTAR. CAPVT II. 29

illorum causa deleuit. & contriuit eorum fructum ac radicem, id est, patres & filios. Quasi enim radices patres sunt, & eorum filij, quasi fructus. Secundum quod illos e-
duxit ex Aegypto, & in deserto annis quadraginta fo-
uit. Tertium, quod summos uerbi sui Prophetas, ex eis
maxime e'egit. O donum summum. Non fecit taliter o-
mni nationi, & iudicia sua, non tam sublimiter manifesta-
uit eis. Quartum, quod suscitauit e' iuuenibus illorum Na-
zareos, & alios quidem ad semper, ut Samsonem & Sa-
muellem, alios ad tempus, de quibus Num. 6.

Spernens autem tot Dei beneficia, ipsa Israelis ingra-
tissima gens, Prophetis Dei interdicebant, ne in Dei nomi-
ne prophetarent. Sic Amasias, uerbum interdicerere uoluit
Amos, ut habetur infra capite. 7. Mittebat illis Deus sue
ueritatis sacrosanctam, amabilem, & necessariam benedi-
ctionem, quam abiciebant, illi praeserentes sua inuenta ex-
ecrabilia, in suum interitum. Paris uoti sunt in hunc diem,
hypocrite, & quot quot filij pditi ac fornicariae Babylonis
partes agunt, interdiciunt enim, ne quis a Deo prophetet,
etiam cum dicunt: Prophetate. Nimirum id tantum uo-
lunt, ut sacratissima eloquia Dei, que purissime & simpli-
cissime sunt annuncianda, iuxta Antichristorum menda-
cia atq; insanias enarrent. Orem nocentissimam, & mo-
dis omnibus execrabilem coram Domino. Mand. in Pro-
phetis Dei, qui pro Ecclesiae eius captiuis sponso, ac pa-
storibus, cum nihil minus sint, haberi tamen uolunt. Ne
propheteis, inquiunt, a Domino, sed quae Patres nostri

D tradide-

FRANC. LAMB. IN AMOS

tradidere. **Q**uoniam, qui Patres sequi uolunt eos quos se-
qui tutum est, nempe sanctos Prophetas & Apostolos, se-
querentur Proinde factum est, ut a plusquam mille annis,
uerbum ueritatis fuerit absconditum, ac contra propriam
naturam, in sensu fornicario enarratum, dum illud coegit-
mus miseri, seruire mendacijs nostris. **T**radui, heu fui-
mus in mentem reprobam, & ambulantes in tenebris &
umbra mortis, in lumine eterne uitae nos esse dicebamus.
Miserere nostri Domine, miserere nostri. & aufer erro-
ris ac mortis spiritum, & palam fac uniuersis populis, lu-
men quod reuelare coepisti.

Israélite igitur Prophetis mandabant, ne ueritatem
annunciarent. **E**t quid magis faciebant? **C**ontra legem
Nazaeorum positam Numeri sexto, unum ipsis **N**aza-
eis propinabant. **U**bi enim contemptus sermonum Dei
in cor hominis ascendit, nihil est quod non flocependant.
Pro minimo enim tum habent, nihil obseruare ex iussioni-
bus eius. **N**ulla est ultra Dei beneficiorum memoria, &
ingratitude iocus esse putatur, nec uidet caeca mens, quod
uerae salutis peremptoria sit.

Ecce ego stridebo subter uos, sicut stridet
plaustrum onustum saeno. **E**t peribit fuga a
ueloce, & fortis non obtinebit uirtutem su-
am, & robustus non saluabit animam suam.
Et tenens arcum non stabit, & uelox pedibus
suis non saluabitur. **E**t ascensor equi non sal-
uabit animam suam, & robustus corde, in-
ter for-

ter fortes nudus effugiet in illa die, dicit Dominus.

Sensus huius loci est, quod adueniente tempore ab eterno praefinito, nolit ultra ferre iniquitatum Israelis grauissima onera, uelique proinde, ut currus sceno, aut stipulis, (ut Septuaginta uolunt) maxime onustus, stridere, hoc est, signis ostendere, quod dictarum impietatum onus importabile sit. Porro haec signa, flagella illius sunt.

Subiungit autem: Et peribit fuga a uelocitate. Qui dicitur, singulas partes, eorum quae hic ponuntur, de Hieroboam filio Nabath, et illum sequentibus impijs regibus Israel, singulariter capiendas, et per nudum inter fortes fugientem, Osee, ultimum Israelis Regem, dum captiuum in Assyrios, quarto Reg. decimosextimo. Sed unde haec, nisi a somnijs Hebraeorum? Propterea abijcienda sunt, quod ad Scripturae sanctae maiestatem non consentiant, et illa sint prorsus indigna.

Est ergo alius sensus, nempe, quod neque uelocitas neque fortitudo, aut robur, neque arcus aut equus, aut aliud quodcunque, liberum potuit facere Israel, a manu Dei. Nam quis eum seruabit, quem Deus omnipotens et immutabilis perdere decreuit? Ipse nanque solus, quos flagellat, seruare et liberare potest. Inculcat autem, quod haec dixerit Deus, ne quis haec hominis figmenta esse putet, sed Dei excelsi, cuius sermo aeterna ueritas est, et non impleri non potest.